

O P L E I D I N G

Kindgericht werken

Kindgericht
werken in de
onderbouw

HetKan! ZÓ.

Iedere school, ieder kinderdagverblijf en iedere buitenschoolse opvang werkt met kinderen. Sterker nog: ze bestaan bij de gratie van kinderen. In bijna ieder missiedocument vind je dan ook de frase dat de organisatie 'kindgericht werkt'. Maar wat betekent dat? Bedoel je dat je je blik op kinderen richt? Of vind je het belangrijk het perspectief in te nemen van het kind – als individu, in de groep? Is er een verschil? En als je een verschil ziet: hoe willen jullie als organisatie en jij als pedagogische professional je kindgerichtheid dan invullen?

HetKan meent dat veel belangrijke vragen over de pedagogische omgang met kinderen, in school, kinderdagverblijf en buitenschoolse opvang, terug te voeren zijn op het antwoord op de vraag wat jij en je collega's bedoelen met 'kindgerichtheid'. Om de vraag nog verder naar de basis te brengen, hebben we deze openingsvraag voor je: wat gun je een kind? En hoe geef je daaraan samen vorm?

1 0 A N K E R S

HetKan! heeft onderzocht welke factoren bij het kindgericht werken een cruciale rol spelen en heeft 10 Ankers ontwikkeld die houvast kunnen bieden om verder op onderzoek te gaan. Deze Ankers dagen je uit na te denken over de onderliggende uitgangspunten en deze vervolgens te concretiseren in je eigen praktijk. Tijdens de opleiding "kindgericht werken in de onderbouw" staan deze 10 Ankers centraal.

- 1. Uitgaan van 3 pedagogen**
- 2. Kennis van ontwikkeling**
- 3. Een uitdaging versus een opdracht.**
- 4. Procesgericht versus productgericht.**
- 5. Documenteren.**
- 6. Uitgaan van het competente kind.**
- 7. Inspelen op kinderen.**
- 8. Achter het gedrag van kinderen kijken.**
- 9. De verwondering in ere houden.**
- 10. Vraag het de kinderen.**

Elk Anker doet een uitspraak over een belangrijk aspect binnen het kindgericht werken.

Tijdens de opleiding laten wij je op allerlei manieren ontdekken en ervaren wat deze uitspraak daadwerkelijk betekent.

Wij hebben elk Anker een beeld gegeven in de vorm van een poster. Aan de hand van dit beeld, ga jij je eigen beelden creëren zodat de Ankers direct vertaald worden naar jouw praktijk. Je verzamelt de beelden gedurende de opleiding om er vervolgens iedereen in jouw omgeving weer mee te kunnen inspireren.

Wanneer je kindgericht wilt werken is dit van meerdere factoren afhankelijk. Echter als je aan "één ding gaat draaien", gaat de rest meebewegen. Dat maakt het uitdagend en ook ingewikkeld. Tijdens de opleiding krijg je zicht op het totaalbeeld. Daardoor weet je welk proces je aangaat wanneer je kindgericht werken daadwerkelijk wilt gaan implementeren in jouw groep/school/IKC.

Wat we vaak zien is dat mensen bijvoorbeeld enthousiast starten met het "inrichten van de rijke leeromgeving". Na een tijdje merken ze echter dat het spel in die leeromgeving nog niet direct gaat lopen op de wijze die men gehoopt had. Een reactie kan dan zijn dat het geloof in die "rijke leeromgeving" verdwijnt. Wat we met de 10 ankers aan willen geven is dat het een samenhang is. Het spel in de rijke leeromgeving is sterk afhankelijk van de andere factoren (en vice versa). Wanneer je je dit realiseert en blijft onderzoeken op welke wijze je samen met de kinderen een volgende stap kunt zetten, krijgt kindgericht werken alle ruimte!

Opbouw opleiding

Aan het einde van de opleiding heb jij onderzocht welke factoren, ook volgens jou, van belang zijn bij het vormgeven van kindgericht onderwijs. Jij weet op welke wijze je het kindgericht werken daadwerkelijk vorm kunt geven en je kunt dit toelichten in woord en beeld.

Studieprogramma

- Bijeenkomst 1: Kindgericht werken in zijn geheel, de 3 pedagogen nader bekeken.
- Bijeenkomst 2: Kennis over ontwikkeling, uitdaging versus een opdracht.
- Bijeenkomst 3: Procesgericht versus productgericht en documenteren.
- Bijeenkomst 4: Uitgaan van het competente kind, vraag het de kinderen
- Bijeenkomst 5: Achter het gedrag kijken
- Bijeenkomst 6: Inspelen op kinderen en de verwondering in ere houden
- Bijeenkomst 7: Eindpresentaties

Zoals je ziet, zit er een logische opbouw in het programma. De 10 ankers hebben een onderlinge samenhang; je kunt er meerdere paden doorheen bewandelen, waarbij het kindgerichte zich van bijeenkomst tot bijeenkomst verdiept. En je zult ook merken dat bepaalde ankers elkaar mooi aanvullen door nét andere perspectieven die ze op jouw groep, jouw onderwijswerkelijkheid leggen.

De bijeenkomsten vinden plaats op één van de deelnemende organisaties en/of een organisatie waar we aan de hand van het thema van de bijeenkomst gebruik kunnen maken van een prikkelende omgeving. De studenten van de organisatie waar de opleiding plaats vindt, zorgen voor een geschikte ruimte die klaar staat om te starten, wifi voor alle deelnemers en koffie en thee. Ieder brengt zelf een eventuele eigen maaltijd mee.

Iedereen heeft ervaringen met onderwijs en opvang, ook als hij of zij niet in het vak zit. De daarbij behorende beelden en ervaringen kunnen heel bepalend zijn voor je blik op opvang en onderwijs. Tijdens de opleiding zullen we je daarom regelmatig uit je 'comfortzone' halen. We willen je blik verruimen en jou laten ervaren wat de uniciteit van iedere persoon kan betekenen met daarbij de verschillende behoeften in leren. Je krijgt veel ruimte om op jouw eigen manier te leren. Zelfverantwoordelijkheid speelt hierin een belangrijke rol. Jij bent zelf verantwoordelijk voor jouw ontwikkeling, keuzes die je daarin maakt, je planning en je vraag om begeleiding van andere studenten en de docenten. Jij doet er toe! Laat jezelf zien!

“Wat er ook speelt, laat het vooral de kinderen zijn.”

Zoals wij kinderen steeds proberen uit te dagen en te prikkelen, gaan we dat ook doen tijdens de bijeenkomsten.

Tijdens de bijeenkomsten zullen we een of meerdere Ankers verkennen en uitdiepen:

- Onderbouwing.
- Theorie.
- Praktijk: concrete beelden en toelichting.
- Wat roept het bij jou op, welke ideeën en plannen krijg jij?
- Vaststelling; met welke uitdaging ga jij in de periode tot de volgende bijeenkomst aan de slag.
- Terugblik vorige bijeenkomst met presentatie van de uitwerkingen in de praktijk.

Duur opleiding

De opleiding bestaat uit 7 bijeenkomsten van 3 uur en worden gespreid over een langere periode, met tussenposen van 4 tot 6 weken. Op deze manier krijgen deelnemers de kans het geleerde in de praktijk te brengen en hierop te reflecteren.

De opleiding is geschikt voor iedereen die in de onderbouw werkt of wil gaan werken. We gaan uit van een studiebelasting van 77 uur bestaande uit 7 bijeenkomsten van 3

contacturen en 8 uur studietijd rondom elke bijeenkomst, gedurende 1 schooljaar.

De praktijkopdrachten kunnen worden uitgevoerd op de werkvloer. Leesopdrachten zullen in eigen tijd plaatsvinden en vormen de eigen investering van de deelnemer.

Curriculum van de opleiding

Het curriculum van de opleiding is opgebouwd vanuit de 10 Ankers voor kindgericht werken van HetKan! We zullen samen op basis van het curriculum een eigen programma bouwen. Hierbij zullen we steeds pendelen tussen theorie en praktijk. Je ontwerpt praktijkuitwerkingen op basis van de inleidingen, oefeningen, studie en onderzoek. Bevindingen worden teruggekoppeld naar de opleidingsgroep en kunnen weer een aanleiding vormen voor een vervolgactiviteit.

De opleiding kindgericht werken in de onderbouw, is zowel geschikt voor mensen die zich hierop willen oriënteren als voor mensen die op zoek zijn naar verdieping. Van jou als leerkracht wordt verwacht dat je in staat bent om je visie onder woorden te brengen en om deze handen en voeten te geven in de praktijk. Elke keuze die je maakt wil je kunnen verantwoorden vanuit je visie, je gedeelde schoolcultuur en vanuit dat wat jij bij de kinderen ziet gebeuren. Als je je bewuster wordt van je eigen uitgangspunten en hoe jij die vormgeeft in je alledaagse onderwijspraktijk, weet je ook hoe je over jouw werk en jouw groep kunt praten met ouders, collega's, inspectie enzovoorts. Zo ondersteunt je visie je handelen en omgekeerd. De opleiding kindgericht werken binnen de onderbouw helpt je handelen te verantwoorden vanuit de 10 Ankers.

Afronding opleiding

Criteria:

Aan het einde van de opleiding krijg je het certificaat “kindgericht werken in de onderbouw” indien je voldaan hebt aan de volgende criteria:

Aanwezigheid:

Je volgt de bijeenkomsten waarbij 100% aanwezigheid gewenst is, (minimaal 80% aanwezigheid is vereist). Door de impact van het samen leren tijdens de bijeenkomsten is dit ook nagenoeg niet te vervangen door opdrachten. Je moet het ervaren hebben. Mocht je toch een bijeenkomst missen dan zorg jij er zelf, als vervangende opdracht, voor dat je aan ons zichtbaar maakt dat je de inhoud van deze bijeenkomst hebt weten te achterhalen. Je maakt hiervoor zelf een plan wat je ter bespreking aan ons voorlegt.

Je eigen proces documenteren:

Je krijgt van ons per bijeenkomst informatie over de Ankers. Je verzamelt zelf de informatie tijdens de bijeenkomsten en werkt alle aantekeningen die je maakt uit op een wijze die bij jou past. Tijdens de bijeenkomst ontwikkel je plannen en onderzoeksvragen die je in je eigen praktijk gaat uitproberen. Je verzamelt zelf nog literatuur, websites, materiaal, etc. die bruikbaar is bij de besproken Ankers. Dit maak je zichtbaar in je map en kun je presenteren op de eerstvolgende bijeenkomst. Je ontwikkelt op deze wijze je eigen ideeënmap als bron voor de komende jaren.

Uitdagingen:

Tijdens elke bijeenkomst zullen we je steeds uitdagen te kijken naar jouw gewenste situatie ten aanzien van het kindgericht werken. We zullen je prikkelen om in de periode tussen de bijeenkomsten hiervan iets te gaan onderzoeken en uit te proberen. Jij kiest zelf wat je wil gaan doen en legt dat vast. Er liggen dus geen opdrachten per bijeenkomst vast. Dat kan niet: we willen inspelen op hetgeen bij jou leeft en wat de inzichten ten aanzien van kindgericht werken bij jou oproept. Daar spelen we op in en jij stelt zelf je eigen uitdaging vast.

Kennisontwikkeling:

Tijdens de tweede bijeenkomst kies je een ontwikkelingsgebied waar je je op gaat richten gedurende de opleiding. Aan de hand van deze ontwikkelingslijn ga je de diepte in ten aanzien van de verschillende Ankers. Aan het einde van de opleiding presenteert jij wat de verdieping ten aanzien van deze ontwikkelingslijn jou heeft geleerd.

Jij doet er toe:

Je onderzoekt je eigen pedagogische basishouding. We dagen je uit om aan het einde van de opleiding een brief aan de kinderen te schrijven waarin je jouw ontwikkeling in deze basishouding zichtbaar maakt.

Je eigen posters:

We dagen je uit om je kennis, ervaringen en wensen voor de toekomst ten aanzien van het kindgericht werken in woord en beeld te brengen zodat je dit aan iedereen om je heen kunt uitleggen: Je maakt je eigen posters van de 10 Ankers. Met deze posters kun jij op jouw school jouw proces documenteren en zichtbaar maken op welke wijze jij zou willen werken met de kinderen in jouw groep. Ook de route die jij door de Ankers gelopen hebt, komt in deze eindopdracht naar voren.

Op elke poster heb jij in beeld gebracht op welke wijze jij het Anker in jouw groep vorm zou willen geven. Bij de poster maak je een bijlage met daarop:

- een omschrijving van het Anker,
- jouw stip aan de horizon,
- suggesties en voorbeelden,
- samenvatting van de stappen die je dit jaar al hebt gezet,
- passende literatuur.

Samen leren

Jij weet welke doelen je moet bereiken en op welk niveau. Jij maakt de plannen en jij maakt jouw ontwikkeling zichtbaar. Dat hoeft je niet alleen te doen. Tijdens elke bijeenkomst zullen we procesgesprekken houden in de grote groep en kun je navraag doen bij de andere studenten. Op welke wijze pakken zij het aan? Zit daar een werkwijze tussen die jou ook zou kunnen helpen? Hoe zou je de doelen kunnen bereiken en hoe maak je dit zichtbaar. De Ankers zijn hierbij leidend. Dat is wat je moet aantonen. Verder gaan we niet. Want... dit is ook wat we jou willen laten ervaren. Het is erg belangrijk om dit te ervaren om vervolgens te zien hoe je dit ook met kinderen kunt doen: processen begeleiden in plaats van leiden. Helaas zien we jou niet de hele week, zoals jij de kinderen in de groep wél ziet. Daarom is het van groot belang daar waar nodig hulp te vragen bij de medestudenten en de docenten.

Relevante literatuur

In de omschrijving van de 10 Ankers vind je een uitgebreide lijst met literatuur. Per bijeenkomst zullen we aan de hand van hetgeen aan bod is gekomen en jouw actieplannen aanbevelingen doen voor deze passende literatuur.

De volgende titels raden wij ieder aan in ieder geval te lezen, te gebruiken:

IK WIL SPELEN!

Oijen, A. van en Nagtzaam, I (2019)

Inspiratieboek voor de gelukkige klas.

Kroon, N en Nagtzaam, I en Wentzel M (2015) : www.hetkanvoorhetkind.nl.

Vanuit respect voor kinderen samen met de kinderen de processen alle kansen te geven: een praktische bundel over de manier waarop je dat kunt doen. Centraal staat op welke wijze jij jouw morele kompas steeds weer laat gelden en op die manier voorleeft wat je de kinderen gunt.

De honderd talen van kinderen.

Carolyn Edwards, Lella Gandini & George Forman (1993) SWP Amsterdam.

Het verhaal Reggio Emilia waar veel ankers in terug te vinden zijn.

Levenslessen van Kanamori.

Als een kind niet gelukkig is, is niemand gelukkig.

Toshirō Kanamori, (2012) Het kind.

Een boek wat vertelt over een prachtman. Het vertelt hoe je kunt leren voor het leven en niet voor de school. Hij verzorgt het onderwijs samen met de kinderen op een betekenisvolle wijze en wijst op het belang van betekenisvol onderwijs.

De sleutel tot je kind.

Visch, C Steenwijk: www.charlottevisch.nl.

Achter gedrag van kinderen kijken, steeds maar weer, op een eenvoudige wijze helder gemaakt waarom en hoe. Een must voor iedereen.

Pedagogische Tact.

Stevens, L en Bors, G (2013) Apeldoorn

Het goede doen op het juiste moment, ook in de ogen van het kind.

De grootste uitdaging wat kindgericht werken probeert te bereiken op allerlei vlakken.

Dennis, de schrik van de school.

Hoe pedagogisch leren de kwaliteit van het onderwijs verbetert.

Beate Letschert-Grabbe (2008), Van Gorcum.

Een boek waarin je kunt lezen op welke wijze je achter gedrag kunt blijven kijken en wat dat op kan leveren. (Vrolijk) volhouden volledig uitgewerkt.

Meer info?

www.hetkanvoorhetkind.nl

email: info@hetkanvoorhetkind.nl

Ingrid 06 238 998 31

Anite: 06 481 553 12

The Essential schools in de VS.

Scholen die je leren wie je bent.

Rikie van Blijswijk (2014) De Rijnlandse school uitgeverij. Scholen waar pedagogiek en didactiek nauw verbonden zijn, waar leren door samenwerking met elkaar een kans krijgt. Met name de nieuwsgierigheid van de leerkracht naar de wijze waarop kinderen denken en doen, is bruikbaar bij de uitwerking van het kindgericht werken.

Documenteren voor jonge kinderen.

Laura Malavasi, Barbara Zoccatelli, (2013) SWP Amsterdam. Laat stap voor stap zien hoe je processen van jonge kinderen kunt documenteren en presenteren aan kinderen, ouders, team en omgeving. Documenteren maakt het luisteren zichtbaar en vertelt iedereen hoe jij naar processen van kinderen kijkt.

Jenaplan, school waar je leert samenleven.

Freek Velthausz, Hubert Winters, (2014) NJPV.

Een concept omschreven waar steeds wordt gekeken naar het kind en met alle bijbehorende overwegingen naar het onderwijs gekeken wordt. Een prachtige uitwerking van wat kindgericht betekent voor de uitgangspunten en vormgeving van het onderwijs in een hele nieuwe eigentijdse uitgave.

*Kinderen kijken altijd in
verwondering om zich heen.*

Geef ze de ruimte en de vrijheid.

*Weet hoe je hun
ontwikkeling stimuleert!*

*De basisvraag, aan het begin van iedere
dag, blijft: wat gun jij je kinderen?*

